

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Анотація. В статті розглянуто проблеми державного регулювання ціноутворення аграрного сектору економіки. Проаналізовано масштаби державної бюджетної підтримки галузі.

Ключові слова: ціноутворення, аграрний сектор, державна підтримка, диспаритет цін, цінова рівновага.

Аннотация. В статье рассмотрены проблемы государственного регулирования ценообразования аграрного сектора экономики. Проанализированы масштабы государственной бюджетной поддержки отрасли.

Ключевые слова: ценообразование, аграрный сектор, государственная поддержка, диспаритет цен, ценовое равновесие.

Annotation.

Statement of the problem . In modern conditions to achieve effective agricultural development is not possible without the use of levers of government regulation. The system of state regulation of the economy plays an important role supporting the appropriate level of prices and to price equilibrium in the agricultural sector.

Results. This paper analyzes the extent of state budget support. We found a significant reduction in budgetary support for agriculture in Ukraine. General budget support industry in 2014 is lower than in 2013 by 17%. It is proved that the destruction of traditional relationships , new issues related to the general price instability and imbalance ; disparity in prices of agricultural and industrial products. The price disparity is largely due to lack of efficient pricing. Dynamics of prices in the agricultural sector spontaneously . It has a consistent framework , characterized by large fluctuations in both years, and for months within a year. . The system of pricing mechanisms no alignment conditions and stabilize prices in the international and European level , as well as protection from price imbalances between supply and demand. The result is a reduction in their average level and the ratio of the prices of manufactured goods consumed by agriculture.

Conclusions. An important condition for the stability of the agricultural market has become active application of state regulation of pricing. The essence of this regulation is to ensure a balance of quantitative and qualitative parameters of supply and demand, their optimal ratio. In agricultural policy government agencies need to move from promises support for agriculture to take real action to revive the village, which should be the basis of national revival.

Keywords: pricing, agriculture, government support, disparity in prices, the price equilibrium.

Вступ. Питання ціноутворення є основою забезпечення економічного інтересу аграрних підприємств, сприяє мотивації аграрної праці та підвищенню добробуту селян. В аграрній економіці ціна на сільськогосподарську продукцію повинна формуватися з урахуванням відшкодування виробничих витрат і забезпечення прибутків для подальшого розширеного відтворення. Успіхи становлення і розвитку ринкових відносин в економіці АПК України в значній мірі залежать від системи ціноутворення на продукцію аграрного виробництва, її відповідності новим умовам організації виробничої діяльності та підприємництва.

Постановка проблеми. Досвід розвинених країн свідчить, що в сучасних умовах досягти ефективного розвитку сільського господарства неможливо без застосування важелів державного регулювання. У системі державного регулювання економіки важливу роль відіграє підтримка відповідного рів-

ня цін і забезпечення цінової рівноваги в аграрному секторі.

Аналіз останніх досліджень. Питання формування та реалізації механізму ціноутворення в аграрному секторі економіки знаходиться в центрі уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, таких як: В.Г. Андрійчука, В.Л. Валентинова, М.П. Вітовського, М.Я. Дем'яненка, В.О. Довгалюка, І.І. Лукінова, П.М. Макаренко, Д.С. Молякова, Б. Пасхавера, П.Т. Саблука, Н.М. Фещенко, І.І. Червена О.М. Шпичака та багатьох інших .

Мета статті. Дослідження проблем державного регулювання ціноутворення в аграрному секторі України та визначення шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Державне регулювання ціноутворення може здійснюватись різними методами – від державних замовлень до регулювання витрат підприємств через встановлення норм і нормативів.

Перехід до ринкових відносин в Україні розкрив міжгалузеві, структурні та цінові диспропорції в аграрному секторі, що склалися протягом тривалого періоду, і які не вдалося усунути в останні роки. Окрім того, в результаті руйнування традиційних відносин виникли нові проблеми, пов'язані із загальною ціновою нестабільністю і незбалан-

сованістю; диспаритетом цін на сільськогосподарську і промислову продукцію.

В таких умовах до системи державного регулювання слід віднести сукупність адміністративних та економічних методів впливу на умови формування цін у ринковому середовищі (схема 1).

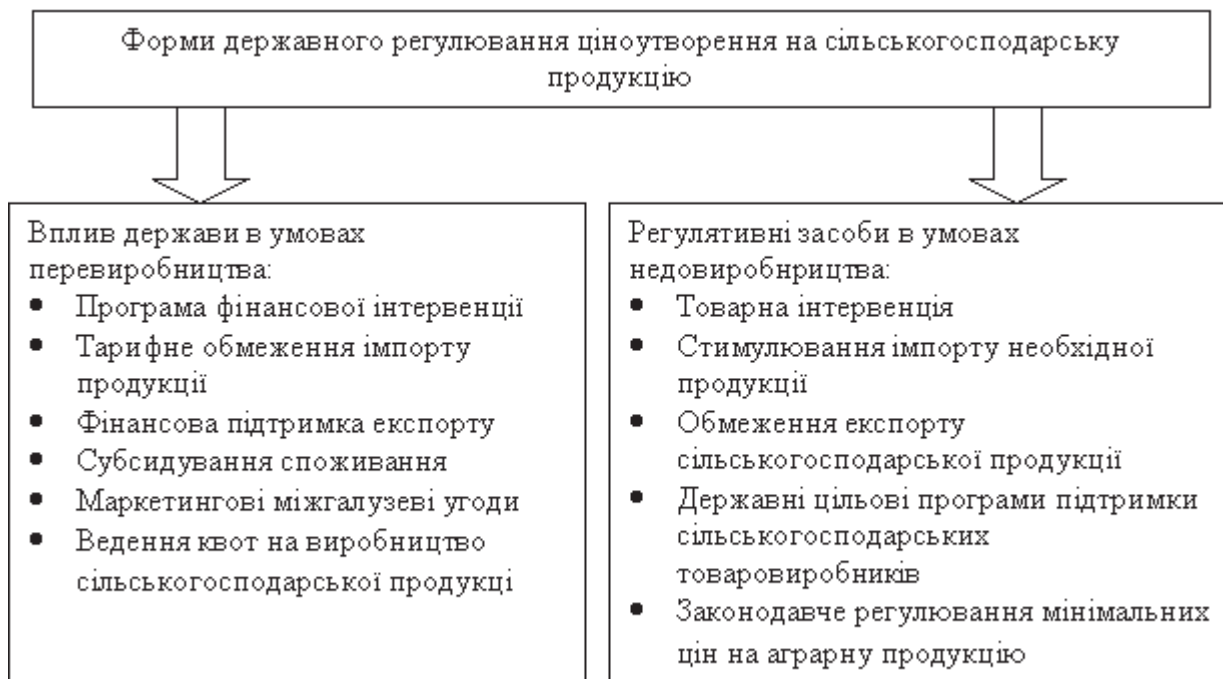

Рис 1. Форми державного впливу на ціноутворення в аграрному секторі економіки.

Водночас цінова політика в аграрному секторі України поки що не має визначеної концепції. Існуюча система контролю за цінами неефективна і зводиться до виявлення динаміки фактичних цін та правильності їх визначення. Цінова ситуація в аграрній сфері в країні непрогнозована. Так, великий врожай 2013 року в Україні та світі спричинив надлишок пропозиції основних сільськогосподарських культур, як наслідок зменшились закупівельні ціни, від яких напряму залежить фінансовий результат господарюючих суб'єктів. Через відсутність дієвих важелів впливу на такі процеси за підсумками фінансової діяльності великих та середніх підприємств України у 2013 році 24% від всієї кількості підприємств сільськогосподарства стали збитковими. У порівнянні з 2012 роком цей показник збільшився на 5,1 пункти. У грошовому еквіваленті су-

ма збитку, одержаного підприємствами у 2013 році, збільшилась майже на 3 млрд. гривень або на 73,3% і склала 7 млрд. гривень.

Одним із важелів стабілізації аграрного виробництва та забезпечення його ефективного функціонування є бюджетне фінансування. Це державна підтримка сільськогосподарства через дотації, квоти, кредитну і податкову політику.

Однак аналіз Закону України «Про державний бюджет України на 2014 рік» свідчить про значне скорочення бюджетної підтримки сільськогосподарства. Зокрема, для рослинництва на поточний рік було передбачено 100 млн. грн. зі спеціального фонду на закладення і нагляд за молодими садами, виноградниками та ягідниками при потребі в 1,2–1,3 млрд. грн. Пряма підтримка тваринництва становить понад 900 млн.

грн. Водночас податкове навантаження тваринників збільшиться за рахунок зменшення частки відшкодування ПДВ через переробні м'ясо-молочні підприємства до 50 % із 60 % торішніх. На цьому галузь втрачає 250 млн. грн. Хоча якщо говорити про тваринницьку галузь в цілому, то показники 2013 р. демонструють 7 % приросту. Фінансова підтримка заходів АПК становить 207 млн. грн. Всього 200 млн. грн. передбачено на компенсацію кредитних відсотків комерційних банків. У бюджеті передбачено понад 27 млн. грн. на програму кредитування фермерських господарств. Потреби ж кредитування сільськогосподарського сектору сягають в межах 15–20 млрд. грн. Відсутнє фінансування дрібних та середніх виробників за тими культурами, які сьогодні є неприбутковими, - цукрові буряки, пшениця, ріпак. Таким чином, загальний бюджет менший ніж в 2013 році на 17 %.

Аграрний союз України, проаналізувавши детально бюджет-2014, стурбований збереженням тенденції до скорочення державної підтримки сільськогосподарського виробництва. «У бюджеті повністю припинена компенсація вартості електроенергії для поливу земель, що особливо важливо для господарств південних областей України; припинено фінансування програми створення оптових ринків сільгосппродукції. Держбюджет не забезпечує умов для становлення ринку страхових послуг в аграрному секторі, розвитку кооперативного руху товаровиробниками. Використання інструменту фінансового лізингу тощо», - заявив голова АСУ Геннадій Новіков.

Подолання диспаритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію є ще одним важелем державного регулювання цін в аграрній сфері. На даний час питання диспаритетності вирішене лише частково, оскільки до 2007 року Україна так і не налагодила цінове співвідношення на сільськогосподарську продукцію, а у 2008 році з'явилася нова проблема – вступ в СОТ, де відсутня паритетність цін аграрної продукції.

Ціновий диспаритет значною мірою спричинений відсутністю ефективної цінової політики. Динаміка цін в аграрному секторі економіки складається стихійно. Вона

не має системної бази, характеризується великими коливаннями як за роками, так і за місяцями в межах одного року. Ціни на сільськогосподарську продукцію не встановлюються на основі вільного співвідношення попиту і пропозиції на ринку. У системі ціноутворення відсутні механізми вирівнювання кон'юнктури та стабілізації цін на рівні світових та європейських, а також захисту цін від дисбалансів між попитом і пропозицією. Наслідком цього є зниження їхнього середнього рівня і співвідношення з цінами на промислову продукцію, що споживається сільським господарством.

За даними інформаційного агентства «АПК-Інформ» дефіцит фінансових ресурсів у аграріїв і труднощі із залученням кредитних коштів змусили сільгоспвиробників скоротити посівні площі практично під всіма зерновими і зернобобовими культурами в 2014 році. Основними причинами скорочення посівних площ під урожай 2014 року в країні, а також очікуваного зниження врожайності вирощуваних культур, стало зростання вартості матеріально-технічних ресурсів, у тому числі насіння, палива та засобів захисту рослин. Тобто, на державному рівні не випрацьовано дієвих механізмів захисту сільськогосподарських товаровиробників від несприятливих змін на ринку промислових товарів.

Значні коливання цін, розходження у кон'юнктурі з розвиненими країнами свідчать про відсутність усталеного ринкового ціноутворення на сільськогосподарську продукцію та ринкових механізмів вирівнювання і регулювання цін. Йдеться насамперед про механізми, які забезпечують прозорість купівлі-продажу продукції та об'єктивність встановлення цін на основі вільного зіставлення попиту і пропозиції на ринку, недопущення адміністративного втручання у цю сферу. Найефективнішими способами тут є біржова, оптова і оптово-роздрібна торгівля. Порівняння цін такої торгівлі та інших форм збуту продукції свідчить про їх серйозні відхилення. Найефективнішим методом вирівнювання цін є форвардна і ф'ючерсна торгівля основними видами продукції, яка поки що не набула поширення в Україні.

Висновки. Важливою умовою забезпечення стабільності аграрного ринку має стати активне застосування механізмів державного регулювання ціноутворення. Суть такого регулювання полягає в забезпеченні збалансованості кількісних та якісних параметрів попиту і пропозиції, їхньому оптима-

льному співвідношенні. При проведенні аграрної політики урядовим структурам необхідно перейти від обіцянок підтримки сільського господарства до вжиття реальних заходів для відродження села, яке повинно стати основою національного відродження.

Список літератури.

1. Про Державний бюджет України на 2014 рік [Текст]: Закон України №719-18 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 9, ст.93.
2. Валентинов В.А. Визначення напрямів цінового регулювання в аграрному секторі / В.А. Валентинов // Економіка АПК. – 2005. - №4. – с.87-89.
3. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 03 грудня 1990 р. № 507-XII [Електронний ресурс] – Джерело доступу: <http://www/zakon.rada.gov.ua>.
4. <http://www.agro-business.com.ua/>